

Časopis pro pěstování matematiky a fyziky

Spolkový věstník

Časopis pro pěstování matematiky a fyziky, Vol. 63 (1934), No. 4, V53--V54

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/122012>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1934

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

SPOLKOVÝ VĚSTNÍK.

Program členských schůzí.

Na členských schůzích Jednoty budou přednášeti:

V úterý dne 6. března 1934 ředitel J. PITHARDT: O několika metodických zkušenostech z vyučování deskriptivní geometrii (v rýsovné reálky v Praze X).

Matematické přednášky se konají v matematickém ústavu Karlovy university v Praze II, U Karlova 3, vždy ve čtvrtek o 18. hodině. Další přihlášky přednášek matematických přijímá pořadatel matematické sekce vědecké rady JČMF, prof. dr. V. JARNÍK, matematický ústav, Praha II, U Karlova 3, telefon 33647.

Fyzikální přednášky se konají ve fyzikálním ústavu Karlovy university v Praze II, U Karlova 5, vždy v úterý o 18. hodině. Po přednáškách ukázky nových přístrojů fyzikálních. Další přihlášky přednášek fyzikálních přijímá pořadatel fyzikální sekce vědecké rady JČMF, doc. dr. M. A. VA-LOUCH, II. fyzikální ústav techniky, Praha II, Karlovo nám. 14, telefon 43041.

Středoškolské přednášky se konají střídavě na pražských středních školách v úterý o 17. hodině. Přihlášky přednášek přijímají pořadatelé dr. F. VYČICHLO, prof. reálky v Praze X, a dr. A. WANGLER, prof. I. reál. gymn. v Praze XII.

Zprávy.

Fyzikální sekce vědecké rady pořádala tuto schůzi:

Dne 16. ledna 1934 přednášel doc. dr. LADISLAV RIEGER: O dvojím názoru na fyzikální děje (kausálně-deterministickém v časoprostoru a kontingentním ve vlastním čase).

V přednášce byly probrány tyto body:

1. Indeterminismus je náhled prospektivní ve vnitřním (vlastním) prožívaném čase, kde každý okamžik přináší něco nového, nepředurčitelného — jichž serie je spojována v „trvání času“ a je základem principu historického.

2. Rigorózní determinismus kausální je náhled retrospektivní ve vnějším prostoročase na děje „kolem mne“ lokálně a tím i časově odlehle — jest principem klasické i relativistní fyziky a byl vyjádřen v postulátu přesného určení okamžitých poloh i rychlostí všech materiálních bodů resp. světových linií.

3. Fyzika kvantová zastává jistou zásadní neurčitelnost a princip statistické pravděpodobnosti jevů, jichž základem jest diskontinuitní akce.

Podle toho je kausální determinismus jen aproximativní pro velká čísla (komplexy) elementárních jevů.

4. Vše to jsou logické konstrukce, výklady dat smyslových, jichž základní forma je přítomný okamžik, v němž diference elementární

koexistují (princip lokality) a který je nahrazován stále jiným — stejně přítomným.

5. Vědomí vytváří z diferencí koexistujícího prostor a ze sukcese okamžití čas — co názor vnější resp. vnitřní. Pluralita vědomí (subjektů) je další zařízení umožňující seznati názorem i ovládnouti myšlením světové dění.

6. Názory indeterminismu (v časovém okamžiku) a determinismu (v prostoročase) se doplňují vzájemně a kombinací jich přicházíme k výkladu akce (dění) vstupujícího v okamžiku do časoprostoru, kde dává vznik nové stopě, novému řetězci kausálně časoprostorovému — což souhlasí s náhledem o vzrůstu (expansi) světa v časoprostoru.

7. Tím je ale omezen princip konstantní sumy energie i kontinuitního nepřerušného vzrůstu entropie na empirické a aproximativní principy platící pro menší okrsky.

8. Princip statistické probability elementárních procesů, jichž indexy diferencí mají pro smysly naše hodnotu prostorových a časových diferencí, je logicky nadřazený oněm dvěma divergujícím názorům determinismu kausálního a indeterminismu historického co vyšší abstrakce — princip kontingence připínající se k základní formě daného: iterativní presenci okamžiku.

9. Není obtížno srovnati zmíněné dva divergentní názory o skutečnosti co pohledy vzájemně doplňující sebe i s logicky nadřazeným principem kontingence — (pro fyziku klasickou a kvantovou je to komplementární teorie Bohrova) — pokud chápeme, že každý názor i každý pojem je výrazem základní objektivující intence poznání, jež konstituuje, formuje, tvoří příslušné předměty.

10. Žádný takto vytvořený předmět není skutečnější než druhý; není předmětu „o sobě“, jako není „pravdy o sobě“. — Není předmětu bez relace jej konstituující a vývoj vědy dává za pravdu této relační teorii poznání. Věda je logická aktivní konstrukce a filosofie má za úkol kritiku a spolupráci při stálé rekonstrukci tohoto instrumentu na teoretické i praktické ovládnutí světa.

Druhá členská schůze středoškolská se konala dne 9. ledna 1934 v malé posluchárně universitního ústavu fyzikálního. Prof. dr. A. ŽÁČEK předvedl demonstrační pokusy s elektromagnetickými vlnami (vhodné pro střední školy). Řada instruktivních pokusů provedená vesměs prostředky jednoduchými velmi zdařile se těšila velikému zájmu posluchačů, kteří v počtu daleko převyšujícím 100 osob přeplnili posluchárnu.

Vědecká rada se ustavila takto: předsedou matematické sekce je prof. dr. E. SCHOENBAUM, pořadatelem prof. dr. V. JARNÍK (Praha II, U Karlova 3, matemat. ústav; telefon 33647); předsedou fyzikální sekce je prof. dr. V. DOLEJŠEK, pořadatelem doc. dr. M. A. VALOUCH (Praha II, Karlovo nám. 14, druhý fysik. ústav techniky; telefon 43041).

Červenka, Aritmetika pro II. třídu středních škol, 8. vydání, upravené podle osnov z r. 1933, ppl. 13,60, bylo schváleno vnesením MŠO ze dne 18. října 1933, čís. 119072-II/1, a jest již na skladě. Zaslali jsme ukázkové výtisky ředitelstvím všech středních škol a prosíme pp. kolegy, aby si podle potřeby vyžádali volné výtisky. Račte také žáky upozorniti, že je učebnice na skladě. — Slovenské vydání je v aprobačním řízení.

Klíma-Ingriš, Deskriptivní geometrie pro V. třídu reálků byla schválena výnosem MŠO ze dne 12. prosince 1933, čís. 141551-II/1. Je v tisku.

Ryšavý, Fyzika pro nižší třídy středních škol byla schválena výnosem MŠO ze dne 30. prosince 1933, č. 151289-II/1. Je v tisku.